

Motion till riksdagen 2023/24:483

av Aron Emilsson m.fl. (SD)

Säkerhetspolitisk utredning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att granska Sveriges säkerhetspolitik under perioden 1989–2009 och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

1994 och 2002 genomfördes två utredningar som analyserade Sveriges säkerhetspolitik under 20-årsperioder. Utredningen från 1994, Om kriget kommit ... Förberedelser för mottagande av militärt bistånd 1949–1969 (SOU 1994:11) behandlade Sveriges säkerhetspolitik främst kopplat till neutralitetspolitiken. 2002 presenterades den andra utredningen, Fred och säkerhet (SOU 2002:108), som behandlade tiden från 1969–1989. Dessa båda utredningar kom fram till värdefulla slutsatser om hur Sverige bedrivit utrikes- och säkerhetspolitik samt redovisade de omvärldsförutsättningar som politiken verkade i. Det var också en styrka att utredningarna genomfördes relativt nära den tid som analyserades så att intervjuer med beslutsfattare kunde genomföras.

Tiden efter 1989 har inte studerats i någon ytterligare säkerhetspolitisk utredning. Detta trots att tidsperioden innehållit många, stora och genomgripande säkerhetspolitiska förändringar, vilka är större än dem som inträffat och utretts under föregående tidsperioder. De övergripande säkerhetspolitiska besluten som tagits under tidsperioden mellan 1989 och 2009 har bland annat inneburit en kraftig nedrustning av det svenska försvaret. En nedrustning som idag bytts till en upprustning och där det råder en stor konsensus bland regering och opposition att nedrustningen gick för långt.

Rysslands oförsvarliga anfallskrig som landet inledde den 24 februari 2022 understryker behoven av att ta vara på erfarenheterna så att Sverige aldrig mer står dåligt rustade när stormaktskrig utbryter i Europa. Det finns därför flera anledningar att utvärdera den för svensk säkerhetspolitik mycket formativa perioden mellan 1989 och 2009. Syftet bör vara som tidigare att kunna lära av historien och att bevara vittnesmål medan möjlighet till detta finns.

Konkret bör en ny säkerhetspolitisk utredning som omfattar tidsperioden 1989 till 2009 utformas såsom den senaste utredningen, förslagsvis med följande övergripande uppgifter:

- Redovisa och analysera den säkerhetspolitiska miljö i vilken Sverige hade att verka under perioden 1989–2009.
- Redovisa och analysera det svenska säkerhetspolitiska agerandet, politiskt och militärt, under samma period.

Förutsättningarna för utredningen bör vara liknande dem som funnits för tidigare utredningar, vilket innebär: Utredningen bör inte bedrivas av en enmansutredare, utan istället bör exempelvis erfarna forskare i historia och statskunskap knytas till utredningen. Den behöver ha ett starkt och tydligt mandat från regeringen. Tiden utredningen har till sitt förfogande behöver vara tillräcklig och resurserna som utredningen har behöver vara rimliga, t.ex. vad avser antalet ledamöter, experter och sakkunniga. Därutöver behöver utredningen ges tillgång till allt relevant material och alla relevanta personer. Utredningens direktiv och förutsättningar måste ha ett brett stöd i riksdagen.

Aron Emilsson (SD)

Markus Wiechel (SD)

Rasmus Giertz (SD)

Yasmine Eriksson (SD)